

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۹۴۸۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۱۰/۳

ارزیابی میزان تحقق اعتبارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ذیل قانون بودجه ۱۴۰۲ در هشت ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲

محمد امین گزار، سعید شفیعا

چکیده

در گزارش حاضر اعتبارات مصوب و تحقق یافته قانون بودجه سال ۱۴۰۲ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مورد بررسی قرار گرفت. بررسی‌ها نشان می‌دهد مجموع اعتبارات هزینه‌ای وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ۱۴،۷۲۱،۹۰۰ میلیون ریال (معادل ۱۴۰۰ میلیارد تومان) و مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۹،۵۴۵،۱۸۵ میلیون ریال (معادل ۱۹۰۰ میلیارد تومان) است.^۱ براساس اطلاعات دریافتی از سازمان برنامه‌بودجه، در هشت ماهه اول سال ۱۴۰۲ به‌طور میانگین تنها حدود ۴۵ درصد از اعتبارات هزینه‌ای و حدود ۱۷ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تحقق یافته است. همچنین تاکنون اعتباری برای برنامه‌های ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی، فرهنگی تپه‌های هگمتانه، تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی از محل واگذاری اموال توقیفی و توسعه و گسترش فعالیت‌های ایرانگردی و جهانگردی تخصیص نیافته است.

بررسی تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد که ۵۰ درصد از تبصره‌ها فاقد عملکرد (بند «ه» تبصره «۹» با موضوع ارتقای اخلاق و فرهنگ اسلامی، بند «ک» تبصره «۹» با موضوع پیمان‌سپاری ارزی در خصوص صادرات صنایع دستی و تبصره «۱۹» با موضوع حمایت از تولید دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین)، ۱۷ درصد دارای عملکرد هستند (بند «ز» تبصره «۹» با موضوع تعرفه گاز مصرفی تأسیسات گردشگری و صنایع دستی)، در حالی که ۳۳ درصد از پاسخ‌استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در مورد تبصره‌ها دارای ابهام است (بند «م» تبصره «۹» با موضوع شهرک‌های صنعتی و صنایع دستی و بند «ع» تبصره «۹» با

اظهاری نظرکننده (محمدحسین معماریان)، ناظر علمی (موسی بیات)، ویراستار ادبی (سیده مرضیه موسوی)

۱. در این جمع، ردیف‌های متفرقه اعمال نشده جدول ۹، نیز در نظر گرفته شد. در صورتی که این ردیف‌ها در نظر گرفته نشود این میزان برای ردیف وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به‌صورت مستقل معادل اعتبارات هزینه‌ای ۱۲،۱۰۶،۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۱۲۰۰ میلیارد تومان) و مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۸،۹۱۱،۸۱۸ میلیون ریال (معادل ۱۸۰۰ میلیارد تومان) است.

موضوع ۵٪ از اعتبارات تملک استانی). لذا می توان گفت که نزدیک به ۸۳ درصد از بندهای تبصره بودجه سال ۱۴۰۲ مرتبط با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی دارای عملکرد مشخص نیستند. مهم ترین دلایل این وضعیت به گزارش عملکرد بی ارتباط به بندهای مذکور (مثلاً اعلام برگزاری جلسه به عنوان عملکرد بندی که مرتبط به هزینه دستگاه های اجرایی برای ارتقای فرهنگ است)، عدم تغییر رویه های موجود (مثلاً باقی ماندن رویه سابق پیمان سپاری ارزی)، ارائه مستندات مبهم (مثلاً عدم ارائه دقیق آمار در مورد واحدهای تولیدی صنایع دستی مستقر در شهرک های صنعتی) مربوط می شود. بنابراین به نظر می رسد، هر چند ارقام اعلامی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با سازمان برنامه و بودجه دارای اختلاف معنادار است، اما درصد تخصیص اعتبارات به این دستگاه در شرایط نامطلوبی قرار دارد و این شرایط مستقیماً در عملکرد و کارآمدی این وزارت اثر بدی خواهد داشت.

خلاصه مدیریتی

بیان مسئله

تصویب بودجه و مشخص شدن اعتبارات هزینه ای و تملک دارایی سرمایه ای بخشی از پیش بینی اقدامات آینده دستگاه های اجرایی است که در صورت عدم تخصیص مناسب و مطلوب، اقدامات اجرایی پیش بینی شده دستگاه را با مخاطره روبه رو خواهد کرد. بنابراین مسئله اصلی گزارش این است که وضعیت اعتبارات تخصیص داده شده به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و تحقق تبصره های مرتبط در چه وضعیتی قرار دارد.

نقطه نظرات

مطالعه گزارش دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی پیرامون عملکرد بودجه سال ۱۴۰۲ تا تاریخ ۱۴۰۲/۸/۲۰ و گزارش دریافتی از سازمان برنامه و بودجه از میزان تخصیص هشت ماهه اعتبارات به تفکیک هزینه ای و سرمایه ای نشان می دهد:

- به طور میانگین تنها حدود ۴۵ درصد از اعتبارات هزینه ای و حدود ۱۷ درصد از اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای تحقق یافته است. این موضوع بیانگر آن است که وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با مشکل جدی عدم تخصیص کامل اعتبارات مصوب قانون بودجه روبه روست.
- هیچ یک از اعتبارات پیش بینی شده برای موارد ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی - فرهنگی تپه های هگمتانه، تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی از محل واگذاری اموال توقیفی و توسعه و گسترش فعالیت های ایرانگردی و جهانگردی تحقق نیافته است. موضوعی که منجر به افزایش بیش از پیش مشکلات و موانع تحقق هر یک از عناوین مذکور شده و بر چالش های موجود آنها می افزاید.
- عمده ایراد مطرح شده بر عملکرد وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی حول تبصره های مذکور، این است که بسیاری از موارد در حدود برگزاری جلسات و مکاتبات باقی مانده و منجر به اقدام عملی در راستای تبصره نشده است.

۱. مقدمه

ارزیابی میزان تحقق تخصیص اعتبارات مصوب در قانون بودجه و بررسی چرایی عملکرد کمتر از میزان پیش بینی شده یا عدم تخصیص اعتبارات یادشده، مهم ترین گام در تدقیق پیش بینی ها و برآوردها جهت تدوین لایحه و قانون بودجه در سال های آتی است. به عبارت دیگر فهم علت هر یک از موارد عدم تحقق تخصیص مقادیر، یا تخصیص کمتر یا بیشتر (مثل جبران خدمت مرمت کاران و...) از میزان برآورد شده در قانون بودجه، می تواند تأثیر بسزایی در تحلیل ها و برآوردهای آینده خواهد داشت. از این رو در این گزارش تلاش شده است تا نمایی از میزان تحقق اعتبارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ نشان داده و سپس ضمن تحلیل کلی ارقام، به بررسی علل عدم عملکرد یا عدم تحقق هر یک از اعتبارات مذکور پرداخته شود [۱].

۲. اعتبارات مصوب و ابلاغی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به تفکیک هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای

مطابق آنچه که در جدول ۱، گزارش شده، مجموع اعتبارات هزینه ای وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ۱۲،۱۰۶،۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۱۲۰۰ میلیارد تومان) و مجموع اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای ۱۸،۹۱۱،۸۱۸ میلیون ریال (معادل ۱۸۰۰ میلیارد تومان) است که به دلیل قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت مصوب سال [۲] ۱۳۹۳، سه درصد از اعتبارات

مذکور به استان‌ها و شهرستان‌های تعیین شده ذیل این قانون اختصاص می‌یابد.^۱ از این رو با احتساب کسر این سه درصد از اعتبار مصوب قانون بودجه، مطابق ابلاغ سازمان برنامه و بودجه، مجموع اعتبارات هزینه‌ای وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ۱۱،۷۴۲،۸۲۰ میلیون ریال (معادل ۱۱۷۴ میلیارد تومان) و مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۸،۲۴۹،۸۱۰ میلیون ریال (معادل ۱۸۲۴ میلیارد تومان) است. همچنین برای دستگاه‌های اجرایی ذیل وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، مجموع اعتبارات هزینه‌ای ابلاغی برای پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری ۱،۱۷۸،۴۵۳ میلیون ریال (معادل ۱۱۷ میلیارد تومان) و مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن ۵۰،۹۶۰ میلیون ریال (معادل ۵ میلیارد تومان) است. همچنین مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ابلاغی برای شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی نیز ۲۸۶،۱۷۰ میلیون ریال (معادل ۲۸ میلیارد تومان) است.

جدول ۱. اعتبارات مصوب و ابلاغی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به تفکیک هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	عنوان ردیف	اعتبار مصوب		اعتبار ابلاغی		شماره طبقه بندی	ردیف
		تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای		
۷	وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۱۲،۱۰۶،۰۰۰	۱۸،۹۱۱،۸۱۸	۱۱،۷۴۲،۸۲۰	۱۸،۲۴۹،۸۱۰	۱۱۳۷۰۰	۷
۷	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۱،۲۱۴،۹۰۰	۵۲،۸۱۵	۱،۱۷۸،۴۵۳	۵۰،۹۶۰	۱۱۳	۷
۷	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی		۲۹۶،۵۵۲		۲۸۶،۱۷۰	۲۸۴۱۰۰	۷
۹	ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی، فرهنگی تپه‌های هگمتانه		۲۳۰،۰۰۰			۳۷	۹
۹	جبران خدمات مرمت‌کاران و کارگران پایگاه‌های حفاظتی، پژوهشی و جهانی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۱،۰۵۰،۰۰۰		۹۹۷،۵۰۰		۸۲	۹
۹	تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی از محل واگذاری اموال توقیفی	۳۶،۰۰۰	۵۴،۰۰۰	۳۴،۲۰۰	۵۱،۳۰۰	۴۰	۹
۹	توسعه و گسترش فعالیت‌های ایرانگردی و جهانگردی	۶۵،۰۰۰		۶۱،۷۵۰		۵۸	۹
۹	برگزاری رویداد بین‌المللی - پایتخت گردشگری کشورهای اکو در سال ۲۰۲۳	۲۵۰،۰۰۰		۲۳۷،۵۰۰		۱۵۲	۹
۱-۷	تأمین، آماده‌سازی و اداره موزه‌ها و ابنیه تاریخی	۲۹۱،۰۰۰	۳۵۶،۰۰۰	۲۷۶،۴۵۰	۳۳۸،۲۰۰	۷۳۰۰۰۰-۵۰	۱-۷
۱-۷	توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری و حمایت از بخش میراث فرهنگی و صنایع دستی	۴۵۳،۰۰۰	۱،۰۹۷،۰۰۰	۴۳۰،۳۵۰	۱،۰۴۲،۱۵۰	۷۳۰۰۰۰-۴۹	۱-۷

۳. وضعیت تحقق اعتبارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به تفکیک هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هشت ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲

مقایسه گزارش‌های دریافتی از سوی سازمان برنامه و بودجه و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی از وضعیت تحقق اعتبارات به تفکیک هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، نشان داده شده است. در مجموع از مقایسه آمار مذکور دو گزارش دریافتی می‌توان گفت مجموع میزان اعتبارات هزینه‌ای گزارش شده از سوی سازمان برنامه و بودجه بیشتر از رقم اعلامی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است. همچنین مجموع میزان اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از سوی آن سازمان کمتر از آمار گزارش شده وزارتخانه مذکور است.

۱. ماده واحده - در راستای تحقق اصل چهارم و هشتم (۴۸) قانون اساسی و سیاست‌های کلی و جهت حصول به اهداف چشم‌انداز و به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت، دولت مکلف است در توزیع منابع عمومی و یارانه سود تسهیلات به نحوی عمل نماید که فاصله شاخص بر خورداری شهرستان‌های کمتر از سطح متوسط کشور در شاخص‌های زیر، سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) به سطح متوسط کشوری نزدیک شود. بدین منظور دولت مکلف است سه درصد (۳٪) از اعتبارات بودجه عمومی دولت را در قالب ردیف مشخص تحت همین عنوان تعیین کند و طی جدولی که در آن سهم هر استان بر اساس شاخص‌های نرخ بیکاری، آب شرب شهری و روستایی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهسازی روستاها، راه و زیرساخت‌های جاده‌ای، سرانه‌های عمران شهری و درآمد شهرداری‌ها مشخص می‌گردد، در قانون بودجه درج نماید. سهم هر شهرستان برای بهبود شاخص‌های مذکور همراه با دستورالعمل توزیع پروژه‌ها و طرح‌های موارد فوق، هم‌زمان با ابلاغ اعتبارات استانی توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور به استان ابلاغ می‌شود تا با تصویب کمیته برنامه‌ریزی شهرستان به طرح‌ها و پروژه‌های موضوع شاخص‌های فوق اختصاص یابد.

جدول ۲. وضعیت تحقق اعتبارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به تفکیک هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هشت‌ماهه ابتدایی سال ۲۰۴۱

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف	تخصیص هشت ماهه (مطابق گزارش سازمان برنامه)		تخصیص هشت ماهه (مطابق گزارش دستگاه)	
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
۷	۱۱۳۷۰۰	وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۶،۱۲۸،۱۲۰	۳،۰۲۲،۵۱۰	۵،۳۲۸،۱۲۰	۳،۱۲۴،۳۸۷
۷	۱۱۳	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۶۸۱،۱۴۰	۲۰،۸۵۷	۵۸۶،۱۴۰	۸۷۷،۰۰۰
۷	۲۸۴۱۰۰	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی		۱۴۸،۰۰۰	-	۳۲۲،۰۰۰
۹	۳۷	ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی، فرهنگی تپه‌های هگمتانه	۰	۰	۰	۰
۹	۸۲	جبران خدمات مرمت‌کاران و کارگران پایگاه‌های حفاظتی، پژوهشی و جهانی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۶۷۵،۰۰۰		۵۹۰،۰۰۰	
۹	۴۰	تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی از محل واگذاری اموال توقیفی	۰	۰	۰	۰
۹	۵۸	توسعه و گسترش فعالیت‌های ایرانگردی و جهانگردی	۰	۰	۰	۰
۹	۱۵۲	برگزاری رویداد بین‌المللی - پایتخت گردشگری کشورهای اکو در سال ۲۰۲۳	۱۰۰،۰۰۰		۱۰۰،۰۰۰	
۱-۷	۵۰-۷۳۰۰۰۰	تأمین، آماده‌سازی و اداره موزه‌ها و ابنیه تاریخی	۴۰،۰۰۰		۴۰،۰۰۰	-
۱-۷	۴۹-۷۳۰۰۰۰	توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری و حمایت از بخش میراث فرهنگی و صنایع دستی	۳۰،۰۰۰		۳۰،۰۰۰	-

با توجه به اینکه گزارش‌های دریافتی از سازمان برنامه‌بودجه و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مرتبط با تخصیص هشت‌ماهه است، بررسی اعتبارات ابلاغی مبتنی بر این نسبت در نظر گرفته شد. مطابق این جدول، به‌طور میانگین تنها حدود ۴۵ درصد از اعتبارات هزینه‌ای و حدود ۱۷ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تحقق یافته است. این موضوع نشان‌دهنده آن است که این وزارتخانه با مشکل جدی عدم تخصیص کامل اعتبارات مصوب قانون بودجه روبه‌روست. موضوعی که عملاً باعث شده، اعتبارات پیش‌بینی شده برای موارد ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی، فرهنگی تپه‌های هگمتانه، تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی از محل واگذاری اموال توقیفی و توسعه و گسترش فعالیت‌های ایرانگردی و جهانگردی هیچ میزان تحقق نداشته باشند. موضوعی که منجر به افزایش بیش از پیش مشکلات و موانع تحقق هر یک از عناوین مذکور شده و بر چالش‌های موجود آنها می‌افزاید.

برای مثال پیرامون موضوع تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی از محل واگذاری اموال توقیفی، گزارش‌ها نشان می‌دهد که با افزایش بازدیدکنندگان و گردشگران، روند رو به رشد ثبت آثار ملی و جهانی، افزایش روزافزون جرائم علیه میراث فرهنگی در دهه‌های اخیر، عدم جذب نیروهای جدید برای یگان حفاظت میراث فرهنگی و عدم تجهیز کمی و کیفی تجهیزات مورد نیاز، وضعیت یگان حفاظت میراث فرهنگی مطلوب ارزیابی نمی‌شود [۳]. با این اوصاف بدون تخصیص منابع مالی لازم و بودجه کافی، دورنمای مطلوبی برای یگان حفاظت میراث فرهنگی قابل تصور نیست.

جدول ۳. درصد تحقق اعتبارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به تفکیک هزینه‌های و سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	درصد تحقق	
			هزینه‌ای	تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۷	۱۱۳۷۰۰	وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۸۱	۲۵
۷	۱۱۳	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۹۰	۶۳
۷	۲۸۴۱۰۰	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی	۸۰	-
۹	۳۷	ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی، فرهنگی تپه‌های هگمتانه	۰	۰
۹	۸۲	جبران خدمات مرمت‌کاران و کارگران پایگاه‌های حفاظتی، پژوهشی و جهانی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۱۰۵	-
۹	۴۰	تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگیان از محل واگذاری اموال توقیفی	۰	۰
۹	۵۸	توسعه و گسترش فعالیت‌های ایرانگردی و جهانگردی	۰	۰
۹	۱۵۲	برگزاری رویداد بین‌المللی- پایتخت گردشگری کشورهای اگو در سال ۲۰۲۳	۶۵	-
۱-۷	۵۰-۷۳۰۰۰۰	تأمین، آماده‌سازی و اداره موزه‌ها و ابنیه تاریخی	۲۲	-
۱-۷	۴۹-۷۳۰۰۰۰	توسعه زیر ساخت‌ها و تأسیسات گردشگری و حمایت از بخش میراث فرهنگی و صنایع دستی	۱۱	-
		میانگین	۴۵/۲	۱۷/۶

۴. عملکرد تبصره‌های مرتبط با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

تبصره‌های مربوط به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی که در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ به تصویب رسیده، در جدول ذیل گزارش شده است. ضمن اشاره به گزارش وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی از میزان تحقق و تخصیص هر یک از تبصره‌های مذکور، به اظهار نظر پیرامون این گزارش پرداخته شده است.

جدول ۴. وضعیت میزان تحقق تبصره‌های مهم مرتبط با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

ارزیابی	میزان تحقق	موضوع تبصره	تبصره / بند
عدم عملکرد	با وجود گزارش وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مبنی بر برگزاری جلسات منظم هفتگی در کارگروهی مشترک با حضور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباط اسلامی و صداوسیما در محل وزارت ارشاد، تعداد جلسات برگزار شده و نتایج و خروجی برگزاری جلسات مذکور مشخص نیست. به عبارت دیگر علی‌رغم گذشت ۹ ماه از تصویب و ابلاغ قانون بودجه سال ۱۴۰۲، استفاده از ظرفیت این بند در حد برگزاری جلسه و صدور آیین نامه اجرایی بند (۹) تبصره (۹) ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور مصوب ۱۴۰۲/۳/۲۸ باقی مانده و تاکنون در قبال عملکرد آن هیچ گزارش در اختیار قرار نگرفته است [۴]. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که هیچ تخصیصی از محل منابع بند (۹) تبصره (۹) صورت نگرفته است.	ارتقای اخلاق و فرهنگ اسلامی از طریق هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی با موضوعات مذکور در متن قانون (گردشگری یکی از موضوعات قید شده می‌باشد). از محل یک درصد از هزینه‌های شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی.	بند (ه) تبصره (۹)
دارای عملکرد	مطابق گزارش وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی این موضوع پس از ابلاغ قانون بودجه سال ۱۴۰۲، در حال اجرا بوده و به تأسیسات گردشگری و صنایع دستی به منظور اقدام ابلاغ شده است. شایان ذکر است آن دسته از افراد که اقامتگاه گردشگری تأسیس کرده یا تغییر کاربری در یک بنا صورت داده‌اند و از آن به عنوان اقامتگاه بهره‌بردار می‌گیرند، تا پیش از این تبصره، تعرفه گاز آنها معادل تعرفه صنعتی بوده است که با تغییر به تعرفه خدماتی گاز، هزینه‌های آنها کاهش خواهد یافت. با این حال بسیاری از صاحبان اقامتگاه‌ها، مشمول وضعیت تبدیلی هستند که برای آنها افزایش هزینه به دنبال دارد. چراکه هزینه‌های گاز مصرفی آنها تا پیش از این تبصره معادل تعرفه‌ی خانگی بود (که تعرفه مذکور نسبت به تعرفه جدید خدماتی ارزان تر بوده است). لذا این تغییر تعرفه و تأثیرات آن بر هزینه‌های تأسیسات گردشگری نیازمند بررسی و تحلیل بیشتر است.	تعرفه گاز مصرفی تأسیسات گردشگری و صنایع دستی	بند (ز) تبصره (۹)
عدم عملکرد	این وزارتخانه طی مکاتباتی با بانک مرکزی و وزارت صمت، ۲۰ درصد از قیمت تمام شده کالا (به جز محصولات ساخته شده از فلزهای با ارزش) را به عنوان میزان ارزش مواد اولیه مشخص کرده است، البته با وجود مکاتبات مذکور، همچنان رویه پیمان‌سپاری ارزی برای صادرات صنایع دستی پابرجا بوده و تغییر عملی در آن اتفاق نیفتاده است. تأخیر در اجرای عملی این بند، صادرکنندگان صنایع دستی را با مشکلات بیشتری مواجه می‌سازد و باید هرچه زودتر این مکاتبات به عرصه اجرا برسد.	ممنوعیت اخذ هرگونه تعرفه و عوارض صادراتی و الزام به پیمان‌سپاری ارزی در خصوص صادرات صنایع دستی به جز میزان ارزش مواد اولیه مصرف‌شده.	بند (ک) تبصره (۹)

ارزیابی	میزان تحقق	موضوع تبصره	تبصره / بند
مبهم	مطابق گزارش وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، کلیه واحدهای تولیدی دارای مجوز از معاونت صنایع دستی از مزایای این بند بهره‌مند شده‌اند. گزارش مذکور پیرامون این موضوع دارای ابهام به نظر می‌رسد. اظهار نظر پیرامون آن نیازمند ارائه آمار مشخصی از دریافت‌کنندگان امتیاز مذکور در این بند است که نشان دهد دقیقاً کدام فعالان و تولیدکنندگان صنایع دستی در کدام شهرک‌های صنعتی استقرار یافته‌اند.	تکلیف سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران به در اختیار قرار دادن بخشی از شهرک‌های ذیل سازمان به فعالان و تولیدکنندگان صنایع دستی مشمول.	بند «م» تبصره (۹)
مبهم	این موضوع ازسوی وزارتخانه مذکور به ادارات استانی ابلاغ شده است. ادارات استانی نیز پس از ابلاغ، پروژه‌های مدنظر خود را به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان خود ارسال کرده‌اند و در حال حاضر در مرحله تصویب می‌باشند. در گزارش مذکور آورده شده که پس از اخذ گزارش (گزارش پروژه‌های مورد اشاره) متعاقباً ارسال خواهد شد. از این رو گزارش این وزارتخانه پیرامون موضوع فوق مبهم ارزیابی می‌شود.	در اختیار گذاشتن ۵٪ از اعتبارات تملک استانی به منظور توسعه زیرساخت‌های گردشگری و میراث فرهنگی.	بند «ع» تبصره (۹)
عدم عملکرد	در سال ۱۴۰۲ از محل اعتبارات سال ۱۴۰۰، ۳۱ طرح در بخش گردشگری و ۱۲۱ طرح در بخش صنایع دستی برای تسهیلات به بانک معرفی شده‌اند. از محل اعتبارات سال ۱۴۰۲ هنوز اعتباری اختصاص نیافته است. در واقع تأخیر هر ساله دولت در اعطای تسهیلات ذیل تبصره (۱۸) به طرح‌های معرفی شده ازسوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به این وزارتخانه منجر به عدم تحقق کامل اهداف تبصره مذکور می‌شود. لذا تحقق این اهداف منوط به این است در کمترین بازه زمانی ممکن، فرایند معرفی طرح‌ها و اعطای تسهیلات انجام شود.	حمایت از تولید دانش‌بنیان و اشتغال آفرین	تبصره (۱۸)

بنابراین نزدیک به نیمی از تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۲ فاقد عملکرد (بندهای «ه» و «ک» تبصره «۹» و تبصره «۱۸») و نزدیک به ۱۷ درصد دارای عملکرد هستند (بند «ز» تبصره «م»). در این میان ۳۳ درصد این تبصره‌ها به دلیل واگذار شدن به اقدامات آتی یا منوط شدن به جلسات تکمیلی (بندهای «م» و «ع» تبصره «۹»)، مبهم ارزیابی می‌شوند. بنابراین مجموعاً نزدیک به ۸۳ درصد از تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۲ فاقد عملکرد متناسب با احکام ارزیابی می‌شوند. عمده ایراد مطرح شده بر عملکرد وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی حول تبصره‌های مذکور، این است که بسیاری از موارد در **حدود برگزاری جلسات و مکاتبات باقی مانده و منجر به اقدام عملی در زمینه موضوع تبصره نشده است.**

۵. نتیجه‌گیری

بررسی وضعیت تخصیص اعتبارات قانون بودجه سال ۱۴۰۲ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نشان می‌دهد که در هشت ماهه اول سال به‌طور میانگین حدود ۴۵ درصد از اعتبارات هزینه و ۱۷ درصد از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای محقق شده است. در این بین به ساماندهی و تملک مجموعه تاریخی، فرهنگی تپه هگمتانه، تقویت یگان حفاظت میراث فرهنگی و توسعه و گسترش فعالیت‌های ایرانگردی و جهانگردی فاقد هرگونه تخصیص بوده است. همچنین نزدیک به ۸۳ درصد از بندهای تبصره بودجه سال ۱۴۰۲ مرتبط با وزارت مذکور فاقد عملکرد یا دارای عملکرد مبهم بوده است که دلیل این وضعیت به واگذار شدن عملکرد به جلسات یا گزارش‌دهی‌های تکمیلی مرتبط است. بنابراین به نظر می‌رسد **تخصیص اعتبارات و اقدامات مرتبط با بندهای تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۲ عملکرد مطلوب ندارد و اقدامات آتی پیش‌بینی شده این دستگاه را با مخاطره روبه‌رو خواهد کرد.**

منابع و مآخذ

- استعلام عملکرد اعتبارات قانون بودجه سال ۱۴۰۲ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۴۰۲۲۷۰۲/۱۷۲۶۱ مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.
- قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت مصوب ۱۳۹۳ مجلس شورای اسلامی.
- گزارش نظارتی در مورد یگان حفاظت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی: ماده (۳۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۸۳۱۷.
- نامه پاسخ داده نشده شماره ۱۲۱۷۲ مورخ ۱۴۰۲/۹/۷ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به مدیران مرتبط با برنامه بودجه وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، امور اقتصاد و دارایی و سازمان‌های برنامه‌بودجه و تبلیغات اسلامی.

گزیده سیاستی

در ۸ ماهه اول سال ۱۴۰۲ به‌طور میانگین تنها حدود ۴۵ درصد از اعتبارات هزینه‌ای و حدود ۱۷ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی تحقق یافته است و نزدیک به ۸۳ درصد از تبصره‌های بودجه فاقد عملکرد است. لذا عملکرد تخصیص در این بازه زمانی مطلوب ارزیابی نمی‌شود.

